

„Kolekcjoner słów gwarowych”
Konkurs Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi
na amatorski słownik gwarowy

Do głównych zadań Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi należy badanie, popularyzowanie, dokumentowanie i poszerzanie wiedzy na temat kultury i dziedzictwa kulturowego mieszkańców obszarów wiejskich oraz miast i miasteczek o tradycjach rolniczych. Nieodzownym elementem kultury są gwary – stanowiące dziedzictwo językowe danej wsi, kilku miejscowości lub regionu. Język nie funkcjonuje w oderwaniu od swojego otoczenia, a stanowi niejako odbicie różnych aspektów życia danej społeczności. Gwary są nośnikiem tradycji, międzypokoleniowego przekazu, stanowią świadectwo o czasach minionych i określonej mentalności danej społeczności. Mogą być również przedmiotem dumy ich użytkowników.

Konkurs „Kolekcjoner słów gwarowych” kierujemy do miłośników, działaczy regionalnych, amatorów kolekcjonujących wyrazy i zwroty gwarowe, dla których ważna jest regionalna odmiana języka, którzy kochają mowę swoich małych ojczyzn i uważają ją za bezcenne dziedzictwo.

Regulamin

§ 1. Organizator Konkursu

Organizatorem Konkursu „Kolekcjoner słów gwarowych” na amatorski słownik gwarowy (zwanego dalej „Konkursem”) jest Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi, z siedzibą w Warszawie (00-322) przy ul. Krakowskie Przedmieście 66, wpisany do Rejestru Instytucji Kultury, dla których organizatorem jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi pod numerem 3, NIP: 5252804887 (zwany dalej „Organizatorem” lub „NIKiDW”).

§ 2. Przedmiot i cel Konkursu

Przedmiotem Konkursu jest opracowanie amatorskiego słownika gwarowego dokumentującego mowę najbliższej okolicy, jednej lub kilku miejscowości według wytycznych zamieszczonych w regulaminie.

Celem konkursu jest utrwalenie dziedzictwa językowego mieszkańców obszarów wiejskich oraz spopularyzowanie i rewitalizacja gwar. Konkurs ma również za zadanie wspieranie działalności miłośników regionalnej odmiany języka, amatorów w zakresie gromadzenia słownictwa gwarowego.

§ 3. Warunki uczestnictwa w Konkursie

1. Uczestnikami Konkursu mogą być osoby, które ukończyły 18. rok życia.
2. Uczestnikami Konkursu nie mogą być osoby z wykształceniem wyższym z językoznawczym i / lub zawodowo zajmujące się gwarami.
3. Uczestnik Konkursu może wybrać tylko jedną kategorię, do której może zgłosić tylko jedną pracę.
4. Organizator dopuszcza współautorstwo pracy konkursowej maksymalnie do trzech osób.
5. W przypadku współautorstwa pracę do konkursu zgłasza tylko jeden autor za pomocą formularza zgłoszeniowego, w którym będą uwzględnieni pozostali współautorzy.

6. Do Konkursu można zgłaszać wyłącznie prace własne – bez udziału sztucznej inteligencji, dotychczas nienagradzane i niepublikowane.
7. Podstawę materiałową słownika powinien stanowić materiał oryginalny, zgromadzony przez autora / autorów (sięgający maksymalnie 70 lat wstecz).
8. Objętość słownika powinna wynosić minimum 50 standardowych stron, tj. 90 000 znaków ze spacjami.
9. Tekst słownika ma być przekazany wyłącznie w formie elektronicznej (w pliku DOC i PDF). Teksty przekazane w innej formie nie będą oceniane.
10. Podstawę przyjęcia pracy stanowi prawidłowo wypełniony formularz zgłoszeniowy (załącznik nr 1 Regulaminu), z zastrzeżeniem §5 ust. 1 lit. c).

§ 4. Zakres konkursu

1. Konkurs będzie rozstrzygany w trzech kategoriach:

a) Słownik tradycyjny – **alfabetyczny**.

Materiał słownikowy ma być przedstawiony w porządku alfabetycznym. Artykuł hasłowy powinien składać się z hasła, definicji i użycia opisywanego wyrazu w kontekście. Hasłem może wyraz lub połączenie wyrazowe. Definicje wyrazów nie powinny ograniczać się do podania ogólnopolskiego odpowiednika – należy podać szersze objaśnienie. Poza tym powinny znaleźć się cytaty będące przykładami kontekstowymi użycia danych wyrazów w zdaniach, połączeniach wyrazowych.

Preferowane są słowniki dyferencyjne, a więc takie, które ujmują tylko charakterystyczne słownictwo dla danej miejscowości i okolicy, nieznanne polszczyźnie ogólnej.

b) Słownik **tematyczny**.

Materiał słownikowy ma być przedstawiony z uwzględnieniem podziału na kręgi tematyczne (świat wokół nas, zwierzęta, rośliny, dom, człowiek itd.). Tu także (jak w słowniku alfabetycznym) powinny znaleźć się cytaty ilustrujące użycie wyrazów i połączeń wyrazowych.

c) Słownik **frazowy**.

Podstawę kompozycyjną będą stanowiły zdania w miejscowej gwarze i ich odpowiedniki ogólnopolskie, np.:

Ni ma mowy, żeby we wylijom niy byłó na kóniyc suszczanki.

Nie może być inaczej, żeby na koniec wigilii nie podano kompotu z suszonych owoców.

Wywliycz z boiska sanij kumóterki, bô tó już teros bedziy prowdziwo zima. Gnotki już tyż trza porychtować.

Wyciągnij z boiska (części stodoły) sanie kumoterki, bo już teraz będzie prawdziwa zima. Sanie gnatki już też trzeba przygotować.

Na końcu słownika należy zamieścić objaśnienia wyrazów gwarowych, których znaczenie nie wynika z podanych kontekstów, np.:

boisko – część stodoły, najczęściej z ubitym z gliny podłożem, służąca dawniej do młócenia zboża, a także przechowywania sprzętu rolniczego; w niektórych domach *boisko* stanowiło integralną część budynku mieszkalnego

gnotki – krótkie sanie robocze

sanij kumóterki – niewielkie sanie dwuosobowe.

Wskazane jest pogrupowanie zdań według kręgów tematycznych.

Dla wszystkich kategorii słowników mile widziany jest wstęp opisujący dzieje okolicy, położenie miejscowości, których dotyczy gwara. Można także dołączyć mapkę z nazwami terenowymi.

Warto także zamieścić zdjęcia.

W formie załącznika można także umieścić opowiadania, podania w miejscowej gwarze.

W zapisach należy stosować zapis półortograficzny, z jak najmniejszą liczbą znaków specjalnych (niewykraczających poza standard Unicode 16). Zapis półortograficzny ma na celu jak najwierniejsze oddanie specyfiki gwary, której dotyczy słownik. Z tego powodu w sposób nieortograficzny można zapisywać wymowę niektórych samogłosek nosowych, np. *ą* jako *on* (np. *wons* ‘wąs’), *ę* jako *un* (np. *kunsek* ‘kąsek’), *ę* jako *aj* (*gajs* ‘gęś’).

Jeśli dla danej gwary charakterystyczna jest wymowa *a* jako *o*, warto to sygnalizować w zapisach (np. *miol* ‘miał’), podobnie *y* jako *i* (np. *gdiż* ‘gdź’, *brunatni* ‘brunatny’), *ó* jako *o* (np. *pierog* ‘pieróg’), *e* jako *i* (np. *bida* ‘bieda’).

Wymowę z dodatkowym elementem na początku wyrazu zapisujemy z indeksem górnym (np. ^l*oko* ‘oko’, ^l*ucho* ‘ucho’, ^l*jeść* ‘jeść’).

Półmiękką wymowę spółgłosek *ś*, *ć* zaznaczamy przecinkiem przy spółgłosce (np. *s’l’edz’ik* ‘śledzik’, *c’eknqc’* ‘cieknać’).

Dźwięczne *h*, *w* oraz tzw. sceniczne *ł* należy zaznaczać pogrubieniem (np. ***huba***, ***łapa***).

Jeśli w gwarach jest akcent inny niż ogólnopolski, zaznaczamy go kreską pionową |.

Nieortograficznie można także zapisywać przykłady mazurzenia, tzn. wymowę *s*, *z*, *c*, zamiast *sz*, *ż*, *cz*, *dź* (np. *syja* ‘szyja’, *zyto* ‘żyto’, *capka* ‘czapka’, *drozdze* ‘drożdże’).

W sposób **ortograficzny** zapisujemy typowe upodobnienia, a więc *przy* a nie *pszy*, *brzuch* a nie *bżuch*.

2. Zakres geograficzny

Słownik może obejmować gwarę jednej lub kilku blisko siebie położonych miejscowości. Nie ma ograniczenia regionalnego – mogą być reprezentowane wszystkie regiony i mikroregiony Polski oraz różne odmiany terytorialne gwar nie tylko polskich (m.in. wschodniosłowiańskie, inne słowiańskie czy niemieckie).

§ 5. Zasady zgłaszania prac konkursowych

1. W celu zgłoszenia pracy do Konkursu należy przesłać na adres mailowy komplet dokumentacji zgłoszeniowej, na którą składają się:
  - a) praca konkursowa w postaci tekstu słownika zapisana w formacie DOC oraz PDF i ewentualne dodatki/załączniki takie jak: wstęp, mapka okolicy, zdjęcia w rozdzielczości 300 DPI;
  - b) skan prawidłowo wypełnionego i podpisanego formularza zgłoszeniowego dla autora (załącznik nr 1 do Regulaminu).
  - c) w przypadku współautorstwa skan prawidłowo wypełnionego i podpisanego formularza konkursowego dla współautora odpowiednio do liczby współautorów (załącznik nr 2 do Regulaminu).
2. Oryginał wypełnionego i podpisanego formularza zgłoszeniowego (załącznik nr 1 do Regulaminu) oraz w przypadku współautorstwa oryginał/y wypełnionego/nych i podpisanego/nych formularza/y dla współautora/ów (załącznik nr 2 do Regulaminu) należy przesłać (bez wydruku pracy) na adres Organizatora: Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi, ul. Krakowskie Przedmieście 66, 00-322 Warszawa, z dopiskiem:

3. Konkurs „Kolekcjoner słów gwarowych” lub złożyć za potwierdzeniem w Sekretariacie Organizatora.
4. Termin zgłaszania prac mija **30 września 2025 roku** i jest rozumiany jako ostatni dzień, w którym zgłoszenie z załącznikami wpłynie do Organizatora na adres e-mail wskazany w ust. 1.
5. Zgłoszenia niekompletne oraz złożone po terminie nie zostaną dopuszczone do Konkursu.
6. Przystąpienie do Konkursu jest równoznaczne z akceptacją niniejszego Regulaminu przez autora pracy.

§ 6. Komisja Konkursowa

1. Komisja Konkursowa sprawuje kontrolę nad prawidłowością przebiegu Konkursu oraz dokonuje oceny prac konkursowych na etapach oceny merytorycznej.
2. Członkowie Komisji Konkursowej zostają powołani Zarządzeniem przez Dyrektora NIKiDW.
3. W skład Komisji Konkursowej wejdą osoby dysponujące profesjonalną wiedzą, niezbędną do oceny prac konkursowych.
4. Komisja Konkursowa powoływania jest na czas organizacji i rozstrzygnięcia danej edycji Konkursu.
5. Przewodniczącemu Komisji Konkursowej wskazuje Dyrektor NIKiDW.
6. W głosowaniach członek Komisji nie może wstrzymać się od głosu.
7. Skład Komisji Konkursowej jest jawny i zostanie opublikowany na stronie internetowej Organizatora nie później niż w dniu ogłoszenia wyników Konkursu.

§ 7. Wybór nagrodzonych prac

1. Prace oceniane będą przez Komisję Konkursową według następujących kryteriów:
  - a) zgodność pracy z tematycznym zakresem Konkursu;
  - b) zgodność pracy z merytorycznymi założeniami Konkursu;
  - c) przejrzystość strukturalna pracy;
  - d) estetyka pracy;
  - e) poprawność językowa.
2. Komisja Konkursowa podejmuje decyzje w trybie jawnego głosowania, zwykłą większością głosów. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego Komisji Konkursowej.
3. Komisja Konkursowa ma prawo wykluczyć z Konkursu prace, które naruszają prawa autorskie albo dobra osobiste osób trzecich.
4. Rozstrzygnięcie dokonane przez Komisję Konkursową jest ostateczne i podlega zatwierdzeniu przez Dyrektora NIKiDW.
5. Od wyników Konkursu odwołanie nie przysługuje.
6. Wyniki Konkursu zostaną opublikowane na stronie www.nikidw.edu.pl w terminie do dnia 21 listopada 2025 roku. Organizator zastrzega sobie możliwość przesunięcia terminu ogłoszenia wyników.
7. Organizator ma prawo do odwołania Konkursu bez podania przyczyny.

§ 8. Nagrody

Nagrodą w konkursie będzie możliwość wydania słownika drukiem w 2026 roku przez Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi, w każdej z trzech kategorii, co będzie przedmiotem odrębnej umowy zawartej pomiędzy Laureatami Konkursu a Organizatorem Konkursu.

§ 9. Prawa autorskie

1. Zgłaszający (w tym współautorzy) oświadcza, że jest autorem nadesłanej pracy i przysługują mu do niej autorskie prawa osobiste i majątkowe (wraz z ilustracjami, fotografiami i innymi materiałami wizualnymi, audio i audiowizualnymi w niej zawartymi) w zakresie umożliwiającym mu zgłoszenie do Konkursu.
2. Zgłaszający (w tym współautorzy) udziela Organizatorowi Konkursu nieodpłatnej niewyłącznej, niegraniczonej terytorialnie i czasowo licencji na korzystanie z pracy konkursowej na polach eksploatacji określonych w art. 50 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych, co potwierdza podpisem złożonym na formularzu zgłoszeniowym.
3. Zgłaszający (w tym współautorzy) wyraża zgodę na wykonywanie praw zależnych od przekazanej pracy konkursowej, co potwierdza podpisem złożonym na formularzu pracy konkursowej
4. Zgłaszający (w tym współautorzy) oświadcza, że nadesłana praca nie została dotychczas opublikowana (w całości) oraz że nie narusza w żaden sposób praw osób trzecich, w tym dóbr osobistych i takie prawa nie będą naruszone poprzez zgłoszenie jej do Konkursu.
5. Zgłaszający (w tym współautorzy) oświadcza, że wyraża zgodę na wykorzystywanie przez Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi informacji o autorze/autorach, a także danych o pracy zawartych w formularzu zgłoszeniowym, w celach promocji Konkursu (w tym publikacji nazwiska autora/autorów w materiałach informacyjnych publikowanych przez NIKiDW oraz umieszczanych na stronach internetowych).
6. Prace, które w ocenie Komisji Konkursowej mogą naruszać prawa osób trzecich (autorskie, majątkowe) bądź powszechnie stosowane zasady współżycia społecznego, nie zostaną zakwalifikowane do wzięcia udziału w Konkursie.

§ 10. Zasady ochrony danych osobowych

1. Dokonując zgłoszenia do Konkursu, uczestnik akceptuje warunki niniejszego regulaminu i zasady dokonywania zgłoszeń, a także wyraża zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych w rozumieniu art. 6 ust. 1 lit a) ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych¹.
2. Zgodnie z art. 13 ust. 1–2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych administratorem pozyskanych danych osobowych uczestników Konkursu staje się Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi.
3. Z Inspektorem Ochrony Danych Organizatora można skontaktować się w następujący sposób: adres e-mail: <https://nikidw.edu.pl/odo/>, Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi, ul. Krakowskie Przedmieście 66, 00-322 Warszawa.
4. Organizator przetwarza dane osobowe w celu realizacji konkursu, w zakresie informacji

---

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. Urz. UE. L. 2016.119.1 z dnia 4 maja 2016 r., dalej Rozporządzenie.

podanych w formularzu zgłoszeniowym. Podanie danych osobowych jest dobrowolnym oświadczeniem woli uczestnika. Konsekwencją niepodania niezbędnych danych będzie brak możliwości udziału w konkursie.

5. Dane osobowe będą przetwarzane od chwili ich pozyskania przez czas, jaki jest niezbędny do wypełnienia przepisów o archiwizacji.
6. Dane osobowe mogą być przekazywane do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako Organizatora Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi. Ponadto dane osobowe mogą być przekazywane podmiotom zewnętrznym w ramach obsługi bieżącej działalności Instytutu, na mocy zawartych umów, z poszanowaniem prawa do ochrony danych osobowych.
7. W związku z przetwarzaniem danych osobowych przysługują następujące prawa:
  - a) dostępu do danych, informacji o przetwarzanych danych oraz otrzymania ich kopii;
  - b) sprostowania (poprawiania) danych;
  - c) wycofania udzielonej zgody w każdym momencie, ze skutkiem równoznacznym z rezygnacją z udziału w Konkursie;
  - d) wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (na adres Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa), w trybie art. 77 RODO (każda osoba, której dane dotyczą, ma prawo wnieść skargę do organu nadzorczego, [...] jeżeli sądzi, że przetwarzanie danych osobowych jej dotyczące narusza niniejsze rozporządzenie) – Urząd Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa, tel. 22 531-03-00, www.uodo.gov.pl.

§ 11. Postanowienia końcowe

1. W sprawach nieuregulowanych niniejszym Regulaminem zastosowanie mają decyzje Organizatora oraz wykładnia Regulaminu dokonywana przez Organizatora.
2. W uzasadnionych przypadkach Organizator zastrzega sobie możliwość przedłużenia terminu naboru zgłoszeń.
3. Wszelkie pytania dotyczące Konkursu należy kierować na adres e-mail konkurs.gwara@nikidw.edu.pl oraz telefonicznie do dr Teresy Śliwy pod nr: 601 198 148.

Załącznik nr 1 Regulaminu

Formularz zgłoszenia pracy dla Autora „Kolekcjoner słów gwarowych” Konkurs Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi na amatorski słownik gwarowy

Imię i nazwisko Autora/Autorki zgłaszającego pracę	
Adres e-mail	
Numer telefonu	
Adres do korespondencji	
Numer PESEL	
Wyuczony zawód i specjalizacja	
Wykonywany zawód	
Dlaczego zainteresował/a się Pan/i gwarą?	
Krótki opis pracy konkursowej Rodzaj słownika: Z jakich miejscowości oraz z jakiego regionu/mikroregionu zebrano materiał? Z jakiego przedziału czasowego pochodzi słownictwo? Z jakich źródeł korzystano (własny zasób słowny, inni informatorzy, źródła pisane – jeśli tak, wymienić najważniejsze (do 4 pozycji). Inne informacje uzupełniające.	
Imię i nazwisko Współautora/rów pracy i numer/y PESEL	
Zapoznałam/łem się z treścią regulaminu i akceptuję jego postanowienia.	☐ Tak
Oświadczam, że dane podane w formularzu są prawdziwe.	☐ Tak

Wyrażam zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych w rozumieniu art. 6 ust. 1 lit. a) ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych² przez Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście 66 w celu przeprowadzenia Konkursu, w tym w szczególności wyłonienia laureatów, ogłoszenia i publikacji wyników.

.....

Data i podpis Autora pracy

²Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. Urz. UE. L. 2016.119.1 z dnia 4 maja 2016 r., dalej Rozporządzenie.

Załącznik nr 2 Regulaminu

Formularz dla Współautora Konkurs Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi „Kolekcjoner słów gwarowych” na amatorski słownik gwarowy

Imię i nazwisko Współautora/ki	
Adres e-mail	
Numer telefonu	
Numer PESEL	
Wyuczony zawód i specjalizacja	
Wykonywany zawód	
Dlaczego zainteresował/a się Pan/i gwarą?	
Zapoznałam/łem się z treścią regulaminu i akceptuję jego postanowienia.	☐ Tak
Oświadczam, że dane podane w formularzu są prawdziwe.	☐ Tak
Oświadczam, że jestem współautorem/ką pracy konkursowej zgłoszonej do konkursu przez.....numer PESEL.....	☐ Tak

Wyrażam zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych w rozumieniu art. 6 ust. 1 lit. a) ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych³ przez Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście 66 w celu przeprowadzenia Konkursu, w tym w szczególności wyłonienia laureatów, ogłoszenia i publikacji wyników.

.....
Data i podpis Współautora pracy

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. Urz. UE. L. 2016.119.1 z dnia 4 maja 2016 r., dalej Rozporządzenie.